

THE REPORT OF A DREAM – ORIGINALITY AND AUTHENTICITY

Oana Pop

PhD Student, University of Bucharest

*Abstrat: The article **Report of a dream – authorship issues** is centered around the work of the Romanian poet Vasile Aaron, mainly the poem *Reporta din vis* and its problematic manuscript. The problem of authorship and originality has been raised by many literary critics as the manuscript was not signed by the author or registered under his name because the text was actually the last literary piece the author put forward and in times like that it was hard to keep a record of all the published literary works or the manuscripts a writer would give around for lecture to friends or family. The originality of the poem was debated because the author was a known translator, but to this day there is no proof showing that the text is not an original one. Considering the century when it was written the poem has some elements we can identify as common to other literary works of that time. The history of the manuscript is another key point when raising this issue due to the different factors – historical and biographical matters, but the conclusion is one and the same: *Reporta din vis* is the poetic work of Vasile Aaron.*

Keywords: authorship, originality, authenticity, Vasile Aaron, Reporta din vis.

Lucrarea intitulată „*Reporta din vis – originalitate și autenticitate*“ este compusă din două părți: prima parte reprezintă o trecere în revistă a mențiunilor critice sau istorice ale manuscrisului, pentru a stabili, printre altele, dacă poemul „*Reporta din vis*“ aparține scriitorului Vasile Aaron, iar cea de-a doua parte reprezintă o analiză a lexicului, temelor, motivelor, elementelor de prozodie și a lexemelor care apar sistematic în operele autorului - obiectele acestui studiu.

Vasile Aaron, reprezentant al Școlii Ardelene, este considerat a fi autorul poemului „*Reporta din vis*“, spun considerat a fi, deoarece manuscrisul operei nu este semnat. Tocmai acest fapt a stârnit o serie de dispute și controverse.

Istoria manuscrisului începe în anul 1868, atunci fiind consemnat pentru prima oară, într-o perioadă de timp relativ scurtă, de către trei literați fără ca aceștia să știe unul de altul. Prima semnalare a existenței acestui text este făcută de Timotei Cipariu, în luna februarie a anului 1868, când într-un articol acesta menționa faptul că printre operele lui Vasile Aaron ar mai exista și manuscrisul original al „*Reportei din vis*“.

Cea de-a doua mențiune se găsește sub numele lui George Sion, care spre deosebire de Cipariu face mai mult decât o simplă trecere în revistă, oferind astfel în cadrul unei conferințe, tot în anul 1868, o prezentare mai amplă a ceea ce se regăsea în paginile manuscrisului. „Sion relatează că, vizitând casa lui Andrei Mureșanu din Brașov, cu prilejul unei călătorii efectuate dincolo de munți, descoperise printre hârtiile rămase de pe urma poetului manuscrisul

neiscălit al unui lung poem intitulat *Reporta din vis*¹. Metoda prin care George Sion a identificat autorul manuscrisului este oarecum primitivă, acesta primind informații de la localnici, în rândul cărora, se pare, că operele lui Aaron erau cunoscute, deși publicul se afla doar în stadiul alfabetizării, în opinia lui Sion. Pentru a întări argumentul adus, Sion relatează cum „într-o librărie în Timișoara niște ciobani cumpărau cărțile în număr mare deoarece lectura acestor cărți este singura distracțiune a păstorilor de munte”². Prin urmare, importanța pe care George Sion o acordă manuscrisului este una minoră din punct de vedere literar, dar se cuvine a crede că tocmai datorită vastei răspândiri a operei importanța acesteia crește. În ceea ce privește încadrarea într-un anumit tipar, Sion întâmpină anumite dificultăți: „Nu e idilă, nici pastorală, nici epopee, nici satiră, ci un tractat de filozofie morală, și își manifestă convingerea că e vorba de o operă originală, care nu imită un model străin”³.

Cea de-a treia mențiune referitoare la „*Reporta din vis*” din același an, aparține unei persoane care se semnează cu inițialele G. M. Această ultimă relatare apare sub forma unor articole apărute în *Telegraful român* din Sibiu începând cu data de 3 februarie 1868 sub titlul *Dintr-un manuscris îngâlbenit și învechit aflat între scrierile lui Andrei Mureșanu*, printr-o notă nesemnată: „În rubrica aceasta vom prezenta Onoratului public cetitoriu unele pasaje dintr-un op literariu vechi și fără numirea autorului, carele însă s-au aflat între hârtiile lui Andrei Mureșanu întreg și neviolat, afară de provorbire, din care numai un fragment au ajuns până la noi. Acest op poartă după cum arată fragmentul precuvântării mele *Reporta din vis* și este o poemă populară epică – didactică”⁴.

Anul în care a fost elaborat textul este destul de ușor de intuit dacă autorul este Vasile Aaron, deoarece acesta moare în anul 1822, iar cele 4088 de versuri ale poemului „*Reporta din vis*” sunt suspendate în cel de-al doilea capitol al poemului, capitol din care se păstrează doar 536 de versuri. Prin urmare, având în vedere corpusul de opere al lui Vasile Aaron și drept dată de reper cea a „*Istoriei lui Sofronim și a Haritei celei frumoase*”, și anume anul 1821, este evident că poemul reprezintă o operă din ultima perioadă de creație, elaborat în jurul anilor 1821-1822. Astfel se lămurește și problema legată de data la care a fost scris textul.

Lăsând la o parte problematica încadrării operei într-o anumită perioadă de timp, facem loc unei probleme mai acute: originalitatea operei. Urmărind metoda de lucru a autorului, criticii și istoricii literari au ajuns la concluzia că ar fi vorba despre o imitație. „D. Popovici, Al. Piru și acum de curând, pe urmele lor Rodica Șutu în excelentul *Dicționar al literaturii române de la origini până la 1900*”⁵ afirmă faptul că poemul este o imitație. În ceea ce îi privește D. Popovici și Al. Piru, într-adevăr aceștia menționează că există o posibilitate ca textul să fie o imitație, însă în ceea ce privește articolul Rodicăi Șutu, nu există nici cea mai mică urmă a emiterii acestei afirmații referitoare la cazul „*Reportei din vis*”.

În opinia mea, mai indicat ar fi să se vorbească despre influențe, având în vedere că acest poem reprezintă punctul cel mai de sus al creației lui Vasile Aaron. Influențele sunt destul de ușor de identificat: în prima parte a poemului, tânărul *Reporta* este martorul unui dialog între *Omenire* și *Lume* asemănător „*alegoriei din Divanul lui Cantemir*”⁶ - din punct

¹ Cornea, Paul, *Scrieri literare inedite*, documente literare alese, publicate, adnotate și comentate de Paul Cornea, Andrei Nestorescu și Petre Costinescu, Editura Minerva, București, 1981, p. 11.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*, p.12.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*, p. 14.

⁶ Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008, p. 119.

de vedere al alegoriei, aceasta putând fi discutată la nivel tematic, compozițional, stilistic și mai mult de atât, există o mențiune referitoare la această influență în cuvântarea către cititori, unde Vasile Aaron îl oferă drept exemplu tocmai pe Cantemir pentru a puncta metamorfozele prin care a trecut limba română până să ajungă la forma actuală secolului său.

Dialogul dintre Omenire și Lume, în *Divanul* reprezentat prin disputa dintre Înțelept și Lume, este mult mai liniștit în comparație cu acuzațiile pe care Înțeleptul lui Cantemir le aduce Lumii. Raportul dintre instanțe se schimbă în comparație cu distribuția realizată de Cantemir: Omenirea este cea „ticăloasă”⁷, iar Lumea este cea care subliniază faptul că Omenirea s-a îndepărtat de la valorile și credințele creștine, fapt pentru care este „cu moartea-njugată, și stă-n spate acățată”⁸. După modelul *Divanului*, și în cazul *Reportei din vis*, asistăm la confruntarea a două atitudini deosebite față de lume și viață: dimensiunea creștină care împarte existența în două categorii [temporală – viața trupului, și eternă – viața spiritului] cu mențiunea că Omenirea ar trebui să-și canalizeze puterea spre viața spirituală; și atitudinea omului care are tot ce îi trebuie în viață pentru a fi fericit tocmai de aceea nu se gândește la moarte cu accentul pus pe veselie trupească.

Colportarea temelor și motivelor specifice *Divanului* este evidentă: începând cu teoria norocului nestatornic (fortuna labilis), *ubi sunt*, cea a vârstelor (vorbește despre nesiguranta zilei de mâine, deoarece moartea nu ține cont dacă ești tânăr sau bătrân), principalele primejdii – frumusețea iluzorie a lumii, bogăția, îmbuibarea – prezentate însă de Vasile Aaron sub forma fiicelor lui Plutus și a celor cinci femei care stau pe lângă el: „Cea dintâi se cheamă Fapta cea Spurcată,/ Alta Sumeția cea cu tot umflată,/ Iar a treia fată o zic Neștiință/ Numele li-i dat dupa cuviință/ Că fieștecare așa săvârșește/ Treburile sale precum se numește./ Mai sunt lângă dânsul încă cinci muieri, / Prin care adună multele averi./ Adecă Norocul, Ujura, Răpirea/ Și Înșelăciunea cu Neconținerea”⁹. De asemenea, se mai prezintă și tehnica prin care se pot dobândi virtuțile, pe același model folosit de Cantemir în *Divanul* prin prezentarea antonimică bine – rău.

Asemănarea la nivel compozițional este reprezentată de simetrie, de modalitatea prin care sunt puse în scenă evenimentele – prin intermediul alegoriei. În ceea ce privește stilul celor doi scriitori, este notabilă acea naturalețe naivă de factură populară, elementele savante introduse în text sub forma neologismelor și retorica ecleziastică, vorbirea în pleonasm și repetițiile. În privința acestor repetiții, fie pentru a obține rima, fie pentru emfază, Galdi afirmă: „Rimele lui Barac nu sunt prea variate; totuși nici poetul nostru nu mai tolerează asonanțele. Aceleași exigențe îl caracterizează și pe Vasile Aaron.”¹⁰

Cantemir nu este singura influență întâlnită în textul „Reportei din vis”. Presupunem că, prin intermediul muncii de traducător, și odată cu traducerea „Eneidei” lui Vergilius, poate și a altor opere, Vasile Aaron a reținut o serie de antroponime precum: Pompei, Priam, Brutus, Tit sau Ahiles, toate de sorginte latină. La antipodul acestor nume de sorginte latină stă așezat panteonul zeităților grecești, reprezentate în text prin Atropos și Plutus, alături de prezența filosofului grec Epicur, iar pentru a nu se dezminți de toate cele ce până atunci realizase intră în scenă și zeitatea latină, sub numele ei Fortuna: „Fortuna – adecă norocul, pe care păgâanii îl

⁷ Cornea, Paul, *Scrieri literare inedite*, documente literare alese, publicate, adnotate și comentate de Paul Cornea, Andrei Nestorescu și Petre Costinescu, Editura Minerva, București, 1981, p. 27.

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Ibidem*, p.104.

¹⁰ Ladislau Galdi, *Introducere în istoria versului românesc*, Editura Minerva, București, 1971, p. 113.

cinstea ca pe o dumnezeiță¹¹. De asemenea, prezența mitului orfic este activată și explicată în fiecare operă ce aparține lui Vasile Aaron.

La fel de interesantă este și inserția în finalul poemului a regelui asirian Sardanapal. În istorie acesta este cunoscut ca fiind unul dintre puținii regi care știau să scrie și să citească, tocmai de aceea a creat o bibliotecă la Ninive¹² unde a adunat toată literatura scrisă cuneiforme din și până în acele timpuri. De asemenea, Sardanapal era nepopular în rândul soborului preoțesc și avea probleme cu justiția deoarece a făcut război cu fratele său Shamash-shum-ukino pe care l-a omorât, așa a cucerit Babilonul, pe care mai apoi l-a și distrus. Există două izvoare care amintesc de Sardanapal, Diodorus – un istoric grec și Lord Byron. Accepțiunile celor doi asupra persoanei lui Sardanapal sunt diferite, ceea ce ne ușurează oarecum alegerea unei influențe. „Diodor povestește că Sardanapal i-a depășit pe toți înaintașii săi prin efeminare, lux și lașitate. Nu își părăsea niciodată palatul și își petrecea timpul în compania femeilor, îmbrăcat și pictat ca ele, ocupându-se de tors. Întreaga lui fericire și glorie o reprezenta stăpânirea unei averi fabuloase, banchetele și dezmațul, dedarea la cele mai infame plăceri¹³.

Cu toate acestea, Sardanapal în viziunea lui Byron este modelul suveranului luminat, curajos care se supune intereselor oamenilor săi, așa încât personajul Sardanapal devine un conducător ideal în sistemul byronian al valorilor. Prin urmare, este lesne de înțeles că eventuala influență ar putea fi cea a lui Diodor deoarece Sardanapal, în viziunea lui Vasile Aaron, este un urmaș al lui Epicur, îmbrățișând modul de gândire și felul în care Epicur propune omului să-și trăiască viața: „Dintră toți pre unul îl cunoșteam bine/ Putând să-l cunoască și alții ca mine/ Că avea în mână o tablă negrită,/ Cu litere albe așa tipărită: Eu, Sardanapal, eu crai cu tărie,/ Îmi petrec viața întru veselie, Din mine să iaie pildă omenirea! În cap să nu-și puie mai mult nemurirea,/ Fiindcă aceasta e o nebunie,/ Că în ceia lume, nici o veselie,/ Nici e vro viață mai mult, ci dodată/ Sufletul și trupul să stâng și înceată!/ Acuma să bem, acum să trăim/ Și cu ale lumii să ne îndulcim!¹⁴.

„E prin urmare de netăgăduit că în Reporta din vis există numeroase elemente alogene, veritabile locuri comune ale simbolisticii tradiționale, pe care Aaron le-a preluat, după toate probabilitățile, din mai multe izvoare.”¹⁵. Elementele inovatoare aduse de Aaron sunt compunerea scenariului prin intermediul unor criptograme filmice, amestecul de genuri, simetria spartă a episoadelor și îmbinarea elementelor de observație realistă (reportajul) cu „fictiones poeticae”¹⁶. „E sigur însă că cea mai mare parte a poemei constituie o creație originală”¹⁷.

Paternitatea textului a pus multe probleme numeroșilor exegeți care au încercat o apropiere, fie personală, fie preluarea anumitor idei de la precursori, așa încât mulți s-au ferit să o amintească în corpusul de opere al scriitorului Vasile Aaron. Printre cei care nu o amintesc se numără: George Călinescu în „Istoria literaturii române de la origini până în

¹¹ Cornea, Paul, *Scrieri literare inedite*, documente literare alese, publicate, adnotate și comentate de Paul Cornea, Andrei Nestorescu și Petre Costinescu, Editura Minerva, București, 1981, p. 48.

¹² Tabletele din Ninive sunt cea mai completă sursă în ceea ce privește *Epopoea lui Ghilgames*

¹³ George Gordon Byron, *Opere. Teatru IV*, postfață de Dan Grigorescu, note de Lia – Maria Pop, ediție îngrijită de Dan Grigorescu și Lia – Maria Pop, București, Editura Univers, 1990, p. 666.

¹⁴ Cornea, Paul, *Scrieri literare inedite*, documente literare alese, publicate, adnotate și comentate de Paul Cornea, Andrei Nestorescu și Petre Costinescu, Editura Minerva, București, 1981, pp.108-109.

¹⁵ *Ibidem*, p.14.

¹⁶ *Ibidem*, p. 18.

¹⁷ *Ibidem*, p. 15.

prezent“, Nicolae Manolescu în prefața cărții „Primii noștri poeți“¹⁸, Ecaterina Țarălungă în „Dicționar de literatură română“, Ovidiu Papadima în „Ipostaze ale iluminismului românesc“, Mircea Angheliescu în „Preromantismul românesc“, Paul Cornea în „Originile romantismului românesc“.

Nicolae Manolescu revine asupra prefeței odată cu pregătirea „Istoriei critice a literaturii române“, așa încât la articolul intitulat Vasile Aaron sunt precizate două opere cu o valoare reprezentativă, și anume: *Anul cel mănos* și *Reporta din vis*. Mai mult decât atât articolul este, în mare, o analiză succintă, dar foarte bine dozată, a poemului epic. Printre cei care o amintesc, însă în necunoaștință de cauză se regăsește Alexandru Alexianu, care încadrează opera sub „genia“ unui autor anonim: „și încă mai răspicat o va striga douăzeci de ani mai târziu anonimul autor al *Reportei din vis*“¹⁹ – după cum se observă, douăzeci de ani mai târziu după prefața la „Istoria lui Sofronim și a Haritei cea frumoasă“, adică în anul 1841, ceea ce este oarecum în contradicție cu primele menționări ale operei, de abia în 1868.

Analiza privind stabilirea paternității în cazul „Reportei din vis“ este compusă din două părți: în prima parte vor fi comparate cele patru prefețe ale operelor lui Vasile Aaron pentru stabilirea elementelor comune. Operele luate în discuție sunt: „Patimile și moartea a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos” (1805) - „prima încercare de epopee religioasă“²⁰, „Anul cel mănos” (1820) - „viziune pragmatică asupra vieții câmpenești“²¹, „Istoria lui Sofronim și a Haritei cea frumoasă” (1821) – „prelucrare din neogreacă ce obiectivează în stihuri românești un exotism utopic“²², și, în cele din urmă, „Reporta din vis” (1821-1822) - „poemă în care versificatorul se arată un precursor al lui Bolintineanu, însă un Bolintineanu insolit, îndreptat spre gnomisme“²³.

În primul rând, este important de menționat că toate cele patru cuvântări reprezintă declarații de intenție ale autorului în legătură cu opera sa și efectul pe care ar dori ca opera lui să îl aibă. În cazul prefeței pentru „Patimile” stilul abordat de Vasile Aaron este unul evlavios, aceasta putând fi utilizată ca o predică bisericească. Autorul se adresează direct cititorului: „iubite cetitoriu!“, enunță scopul lucrării și dă curs unei pledoarii în cazul în care cititorul nu este mulțumit de materia lucrării: „însă după stările împrejur a vremilor nefiind doară spre plăcerea ta alcătuită, vei fi iertătoriu“. Astfel că, în ceea ce îl privește pe Aaron, ca un reprezentant al Școlii Ardelene, scopurile scriiturii sale sunt lingvistice, acesta „urmărind curățirea limbii noastre de impuritățile barbarismelor“²⁴: „sânguindu-mă și într-aceea ca, cât stările împrejur și alcătuirea versurilor ar îngădui-o, toate cuvintele cele streine ca neghina în grâul cel curat se văd multe a fi în limba românească, să le las afară și să întrebuițez în locul lor altele adevărate românești“²⁵.

¹⁸ „Mai dificile sunt începuturile poeziei dincolo de munți. Cu merite mai mari în alte domenii, Școala Ardeleană nu dă poeți, excepție făcând Budai-Deleanu. Întâii poeți ardeleni în ordine cronologică sunt Vasile Aaron și Ioan Barac. Aaron adaptează un episod din *Metamorfozele* lui Ovidiu sau pune în stihuri o povestire tradusă din grecește. Notabilă este la acest versificator cu totul modest, o poemă în genul virgilienelor *Georgice*, intitulată *Anul cel mănos*“.

¹⁹ Alexandru, Alexianu, *Istoria poeziei culte românești 1570-1830*, ediție alcătuită de Mircea Coloșenco, Editura Majadahonda, București, 2001, p. 3.

²⁰ Mircea, Scarlat, *Istoria poeziei românești*, vol. I, Editura Minerva, București, 1982, p. 203.

²¹ *Ibidem*, p. 202.

²² *Ibidem*.

²³ *Ibidem*.

²⁴ Alexandru, Alexianu, *Istoria poeziei culte românești 1570-1830*, ediție alcătuită de Mircea Coloșenco, Editura Majadahonda, București, 2001, p. 23

²⁵ *Ibidem*.

Cuvântul înainte pentru poemul *Anul cel mănos* este o „prezentare a scrierii”²⁶, o încercare de a oferi cititorilor o încadrare interdisciplinară a poeziei în legătură cu celelalte arte. Vasile Aaron remarcă o asemănare între muzică și poezie. „Pe lângă accentul pe rațiune și morală, se strecoară surprinzător ceva din reacția față de acestea, iarăși tipică atmosferei literare din secolul luminilor”²⁷.

Condiția ca poetul să fie bucuros este aceea să nu fie silit a scrie, astfel că Aaron aproprie două instanțe: homo faber și homo ludens, care creează împreună tocmai datorită acestei „jucăriea a firei” prin puterea „talanturilor” date de Dumnezeu. De asemenea, se mai fac mențiuni referitoare la funcționalitatea poemului: „sunt cu totul mulțumit ca unul, carele întru asemenea alcătuiti nici câștig, sau folosul meu, nici laudă deșeartă, ci singură petrecerea vremii cere”²⁸. Trebuie menționată prezența cuvântului „atârătoare” în ambele cuvântări de până acum.

Cuvântarea înainte din opera „Istoria lui Sofronim și a Haritei cei frumoase” este asemănătoare în discurs cu cea din „Anul cel mănos”. Pe sistemul construcțiilor antonimice, Aaron își consolidează intenția creatoare: „spre folosul iubitorilor de poezie a o face lumea cunoscută”²⁹.

În virtutea încercării de a realiza o mică incursiune pe tărâmul teoriei literare, Aaron vorbește despre elementele de versificație prin care a fost transpusă „Istoria lui Sofronim”. Trebuie să remarcăm faptul că scriitorul acordă importanță majoră modului în care „trebuie a gusta din dulceața versurilor sale – oferind reguli pentru păstrarea cezurii, pe care apoi le revendică”³⁰. Utilizează drept argument al popularității scrierilor sale faptul că „foarte tare s-au trecut”³¹, făcând apoi o apologie limbii române, care în comparație cu cea italiană, nu este la fel de bogată, însă se pare că în cele din urmă, Aaron zice că „limba noastră nu iaste așa de sarbădă, cât ceva rod plăcut la vremea sa să nu poată aduce.”³².

Continuând apologia începută în „Istoria lui Sofronim și a Haritei cei frumoase”, Vasile Aaron deschide cuvântarea adresată cititorilor din „Reporta din vis” prin delimitarea granițelor limbii române. Într-o încercare de a realiza un mic glosar de istorie al limbii literare, scriitorul vorbește despre transformările pe care le-a suferit limba datorită învecinării cu anumite popoare sau din cauza stăpânirilor cu care românii s-au confruntat. De asemenea, mai este inclusă în cuvântare și o prezentare succintă a „Reportei din vis”, autorul oferind o explicație referitoare la numeroasele zeități grecești și latine, motivându-le ca fiind simple închipuiri poeticești. La simpla lectura a cuvântărilor în această ordine, d’a capo al fine, se poate observa cursivitatea discursului, care, analizat individual ar fi părut fragmentat. Tocmai de aceea tind să cred că toate cele care au fost scrise înainte de „Reporta din vis” au pregătit terenul pentru acest poem inovator, așa încât reunite astăzi se prezintă sub forma unui corpus unitar.

Cea de-a doua etapă în vederea stabilirii paternității este analiza celor patru opere mai sus menționate. Frecvența în toate cele patru scrieri a anumitor cuvinte mi-au atras atenția asupra repartizării lexemelor în discursul poetic. De această dată analiza nu va mai fi

²⁶ Ovidiu, Papadima, *Ipostaze ale iluminismului românesc*, Editura Minerva, București, 1975, pp. 83-84.

²⁷ *Ibidem*, p. 243.

²⁸ George, Ivașcu, *Istoria literaturii române*, Editura Științifică, București, 1969, p. 46.

²⁹ George, Ivașcu, *Din istoria teoriei și a criticii literare românești 1812-1866*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1967, p. 96.

³⁰ Mircea, Angheliescu, *Preromantismul românesc*, Editura Minerva, București, 1971, p. 124.

³¹ George, Ivașcu, *Din istoria teoriei și a criticii literare românești 1812-1866*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1967, p. 96.

³² *Ibidem*, p. 98.

realizată separat, ci comparativ prin menționarea lexemelor identificate și frecvența utilizării acestora.

Prima categorie de cuvinte, a cărei frecvență de utilizare este ridicată, este formată din: „puțințel – puținței – puțințică – puțințe“. Aceste forme diminutive se regăsesc în toate cele patru opere, cunoscând o derivare atât de elaborată pentru a se obține rima versurilor. De asemenea, se poate observa înclinarea pe care scriitorul Vasile Aaron o are în ceea ce privește utilizarea la scară largă a diminutivelor. Diminutivele regăsite în toate cele patru opere sunt: sătuț, micșor, focșor, mititele, grăurici, pesculeții, vermuleți. Cea de-a doua categorie de cuvinte, tot sub formă diminutivală, este cea a: „vermuleți – viermulete – vermulete“, de menționat că apariția aceluși *i* în cazul cuvântului „viermulete“ s-a făcut pentru păstrarea ritmului, așa cum explică scriitorul în Cuvânt înainte din „Istoria lui Sofronim și a Haritei cei frumoase”.

Seria cuvintelor „amurțit – amurte - amurțită“, la fel de frecventă în scrierile lui Vasile Aaron, vine să lărgescă perspectiva referitoare la ceea ce însemna îmbogățirea vocabularului în acele vremuri. Restrângând aria de răspândire la două sau trei opere, lexemele reperate sunt: talaturile (apare în Anul cel mănos și Istoria lui Sofronim...), puciocna – regionalism (apare în Anul cel mănos și Reporta din vis), folticos – folticoasa (apare în Anul cel mănos și Reporta din vis), polomida – de proveniență neogrecă (apare în Anul cel mănos și Reporta din vis), păgâinatate (apare în Reporta din vis și Patimile și moartea...), zmoli (apare în Reporta din vis și Patimile și moartea...).

Pe lângă acestea, se mai regăsesc și numeroase alăturări de cuvinte care prin efectul lor stilistic identifică scrierile lui Aaron de cele ale altor scriitori: „ca un scump odor“ – comparație întâlnită atât în „Reporta din vis”, cât și în „Patimile și moartea...”, „pildă vie a nestatorniciei norocului, prin care să joacă după plăcere cu ticăloasa omenire, și a răbdării, prin care toate să pot învinje“ – discurs prezent în „Reporta din vis” și în „Istoria lui Sofronim...”, „pară arzătoare“ – metaforă regăsită în toate cele patru opere.

În ceea ce privește muzicalitatea textelor trebuie menționat că acestea sunt caracterizate de accentuat efect eufonic. Eufonia se realizează prin alăturări care de care mai originale de tipul: „căzură cădere“³³, „pupăza puturoasă /upupuiește“³⁴, „puciocna puturoasă“³⁵, „cu cumpline“³⁶, „osteniți oftând“³⁷, „rece râu“³⁸ sau „volbura și valul“³⁹. Se mai observă și cazuri izolate a unor cuvinte care suferă o transformare prin schimbarea poziției normale a consoanei vibrante alveolare *r*: vrâsta, protivnic sau primblă – structuri întâlnite în toate cele patru opere analizate.

În concluzie, analiza cuvântărilor înainte ne-a oferit un indiciu important asupra programei scriitoricești a lui Vasile Aaron. Cuvântările urmăresc, în același sens cu poetul, soarta literaturii și a limbii române, transpunerea acestei problematice implică de cele mai multe ori apelul la factorii istorici și geografici. Toate cele patru cuvântări au în substrat caracterul moralizator și dorința de a îndrepta modul de viață al poporului român prin lărgirea orizontului de așteptare în ceea ce privește literatura. Analiza textelor a urmărit identificarea

³³ Vasile, Aaron, *Patimile și moartea Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos*, Editure Brașov, 1805, p. 6.

³⁴ George, Ivașcu, *Istoria literaturii române*, Editura Științifică, București, 1969, p. 49.

³⁵ *Ibidem*, p.52.

³⁶ George, Ivașcu, *Din istoria teoriei și a criticii literare românești 1812-1866*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1967, p. 97.

³⁷ Vasile Aaron, *Reporta din vis*, în *Scrieri literare inedite*, documente literare alese, publicate, adnotate și comentate de Paul Cornea, Andrei Nestorescu și Petre Costinescu, Editura Minerva, București, 1981, p. 47.

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ *Ibidem*, p. 42.

anumitor lexeme sau structuri care se regăsesc în toate cele patru opere analizate. Datorită cantității de elemente comune, atât cuvinte, cât și teme și motive abordate se poate afirma că Vasile Aaron este autorul „Reportei din vis”, poemul fiind un text original și autentic.

BIBLIOGRAPHY

1. Aaron, Vasile, *Patimile și moartea a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos*, Editura Brașov, 1805.
2. Aaron, Vasile, *Anul cel mănos*, Editare Sibiu, în Privileghiata Tipografie a lui Ioan Bart, 1820.
3. Aaron, Vasile, *Istoria lui Sofronim și a Haritei cei frumoasă, fiica lui Aristef, mai marelui din Milet*, Editare Sibiu, în tipografia lui Gheorghie Clozius, 1821.
4. Aaron, Vasile, *Reporta din vis*, în *Scrieri literare inedite*, documente literare alese, publicate, adnotate și comentate de Paul Cornea, Andrei Nestorescu și Petre Costinescu, Editura Minerva, București, 1981.
  - primele trei texte sunt scanate, putând fi accesate prin intermediul Bibliotecii Digitale a României (transliterarea textelor îmi aparține)

Bibliografie secundară:

Cornea, Paul, *Scrieri literare inedite*, documente literare alese, publicate, adnotate și comentate de Paul Cornea, Andrei Nestorescu și Petre Costinescu, Editura Minerva, București, 1981.

Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008.

Galdi, Ladislau, *Introducere în istoria versului românesc*, Editura Minerva, București, 1971.

Byron, George Gordon, *Opere. Teatru IV*, postfață de Dan Grigorescu, note de Lia – Maria Pop, ediție îngrijită de Dan Grigorescu și Lia – Maria Pop, București, Editura Univers, 1990.

Alexianu, Alexandru, *Istoria poeziei culte românești 1570-1830*, ediție alcătuită de Mircea Coloșenco, Editura Majadahonda, București, 2001.

Scarlat, Mircea, *Istoria poeziei românești*, vol. I, Editura Minerva, București, 1982.

Papadima, Ovidiu, *Ipostaze ale iluminismului românesc*, Editura Minerva, București, 1975.

Ivașcu, George, *Istoria literaturii române*, Editura Științifică, București, 1969.

Ivașcu, George, *Din istoria teoriei și a criticii literare românești 1812-1866*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1967.

Angheliescu, Mircea, *Preromantismul românesc*, Editura Minerva, București, 1971.